

kat tartalmazó fejezeteikben. A Jézus Krisztus személyére irányuló teológia a világ életéért szentelt teológia kell, hogy legyen a szerzőpáros szerint (64.). Ez utóbbi attitűd pedig azt kívánja, hogy az akadémiai teológia szolgálni kezdje a világ életét, mert csak így lesz értelme művelni azt. Ehhez az első lépés a szembenézés önnön megrekedtségével, az azt követő pedig az értő párbeszéd a természettudományokkal, a lelki és szellemi élet egyesítő törekvése és a teológusi hivatás radikális újradefiniálása. A biztos válaszok kényelmes birtoklása helyett a teológusoknak újból vállalni kell az igazság felé kitartóan zárandokló életformát (128. skk.). A felelősségvállalás krisztusi megújítása klasszikus gesztusnak tűnhet, mégis attól lesz hiteles, hogy odairányul, ahova korábban talán még soha.

Hoványi Márton

Gerhard Lohfink: 50 levél a keresztény hitről

Vigilia, Budapest, 2019. (ford. Kerényi Dénes és Lukács József)

Gerhard Lohfink egy igazi régi vágású úriember, tetőtől talpig gentleman. A személyesség zászlóvivője, egy igazi nagyapa, aki nagy szeretettel fordul a rábízottak felé, és tiszteletben tartja határaikat.

A levélformát választja az írásához. Gondolhatnánk, hogy ez már ódivatú a röpködő párszavas üzenetek világában. Vajon kinek a figyelmét ébresztheti fel? Ő azonban következetesen és magabiztosan jár ezen az úton, követve nagy elődjei példáját. Pál apostol levelei mellett, hogy Krisztus misztériumát ihletett szavakkal fogalmazzák meg, hatalmas közösségépítő erővel bírtak, megalapozták a keresztény hit elterjedését, s mai napig éltetik azt, ráadásul mindmáig a világirodalom gyöngyszemeiként tartják számon

őket. Ilyen előd nyomába lépve ki ne tartaná hitelesnek ezt a műfajt keresztény körökben?

Szerzőnk említi, hogy többről van itt szó, mint levélről, hiszen a keresztény hit mi-benlétéről e-mailekben kommunikál képzeletbeli levelezőpartnereivel, egy házaspárral. Sőt még azt is elárulja, hogy bizony ezeket a leveleket ő kinyomtatva, dossziében őrzi. Milyen kedves gesztus! Megérthetjük belőle, hogy számára mennyire fontos az olvasója, akit ez a képzeletbeli házaspár jelenít meg, akik maguk is vitatkoznak otthon Gerhard megállapításairól, amikor egy-egy témát érintő közös vagy különálló kérdéseiket megfogalmazzák. A kérdésekről nem értesülünk, csupán a szerző idézi őket.

Azok idézésében azt a módszert használja, hogy kiemeli azon mondatokat, érveléseket, amelyekre reagálni szeretne. Így lehetünk tanúi a kialakuló párbeszédnek.

Az érvelésekben szerzőnk könnyed és változatos stílust használ, nagyon személyeset, kerülve a teológiai szakkifejezéseket. Teret ad a levelek olvasóinak mintegy arra buzdítva ezáltal, hogy maga is fogalmazza meg érveit és ellenérveit a témával kapcsolatban, s legyen bátor felvetni ezeket. Ha a továbbiakban nem is minden kérdésükkel fordulnak hozzá, de bizonytalannak találhatnak egy jólelkű plébánost, aki majd segíti őket a válaszok megtalálásában. Így fordítja olvasóit az egyház felé.

Leveleiben az is tanulságos, hogy nem próbál meg direkt módon ismeretterjesztő lenni. Nem ad tuti válaszokat, mint inkább saját érvelést követ, ugyanakkor hitelesen közvetíti a katolikus egyház tanítását, de valahogy úgy fogalmazza meg mindezt, hogy a személyesség stílusjegyeinek a keretein belül marad. Célja sokkal inkább az elgondolkodtatás, mint a kinyilatkoztatás.

A kereszténység alaptételeit veszi sorra: a teremtéstől indul, majd Jézus életéből és tanításából mutat rá az evangélium jelentőségére, ezt követően eljut az Úr halálának és

feltámadásának üzenetéhez. Különösen szép, amikor Krisztus áldozattá válásáról ír, és ennek lényegét úgy fogalmazza meg, hogy az áldozat szó jelentését a mindennapokhoz nagyon közel hozza: a szülői szerepen keresztül magyarázza meg a kételkedő, hitet még csak kereső édesapa számára.

Kiderül az is, hogy az asszony vallásos életet él, de nehézségei vannak amiatt, hogy férje nem vallásos. Mindkettőjüket bátor levélírára buzdítja, s olyan kérdéseket vet fel általuk, amelyekre válaszleveleiben reagál. E válaszleveleket olvasva egyre több dolgot tudunk meg e házaspárról és lányukról, Annáról, aki kilenc évesen azzal a kéréssel állt szülei elé, hogy szeretne megkeresztelkedni, sőt ministrálni is. Megírja lelkipásztori javaslatait arra vonatkozóan, hogy miként támogassák lányukat akkor is, ha ők maguk még nem szívesen járnak templomba.

Anna lányuk bajba kerülése a ministránc-szombatban (20. levél) az egyházban felmerülő viszályok közötti eligazodáshoz ad nagyon világos útmutatást. Annát kiközösítik ministránstársai, s ezért abbahagyja a templomba járást. Nagyon finom lelki érzékenységgel ábrázolja ezt a konfliktust, és szép lassan, a kislány történetén keresztül mintegy mellékszálként viszi bele azokat a problémákat, amelyekkel az egyre inkább kereszténnyé váló család az egyházhoz való csatlakozás után szembesül. A teológiai tanítások sorai között bújtatva nem hanyagolja el a képzeletbeli kislány ügyét: több levélen keresztül rejtetten lehetünk szemtanúi a konfliktus megoldásának. S a konfliktuson és annak megoldásán keresztül figyelmes gyöngédséggel tárja fel Isten mindennapokban működő kegyelmét.

Közben szó esik az egyházi év felépítéséről, valamint az egyházzal mint közösségről. Itt nagyon érdekes, ahogy a közösségi tapasztalatot megfogalmazza: az ismeretlenül is ismerőssé váló házaspár azzal szembesül,

hogy amikor elkezdtek templomba járni, nem figyelt rájuk a közösségből senki. Azok az emberek már jól ismerik egymást, míg a templomtól idegenkedő, ám a hitét kereső férfi és a vallásos életet élő asszony nem találja a helyét közöttük. Igazából ők a szárnyait bontogató lányukat kísérik templomba, mégis titokban vágnak arra, hogy a közösséghez tartozhassanak. És éppen itt, a bölcs lelkipásztor épp a nehézségeken keresztül mutatja fel a keresztény élet gyakorlati oldalát: kitartó hűségre biztatja barátait. Pár fejezettel később örömmel értesül is arról, hogy jó kapcsolatuk alakult a plébániai közösség egy másik családjával. Ismeretlenül is üdvözli azt a családot is.

Szó esik még az imádságról, a hét szentségről, és a Miatyánk magyarázatát is megtaláljuk az egyik levélben – így válik a kép egyre teljesebbé. A kapcsolat a hitét kereső családdal egyre mélyebbé válik. Szemtanúi lehetünk komoly konfliktusoknak életükben, s nem csak az egyházzal kapcsolatban: az asszony testvérével romlik meg először a kapcsolat, mert elutasítja rokonainak az egyház felé való közeledését. Több levélben történik apró utalás ennek a kapcsolatnak az alakulására, majd a konfliktus elsimulására. A házaspár egyszer hosszú ideig nem ír levelet neki: maguk kerülnek komoly válságba, mikor a férfinak új munkahelyet kínálnak fel, s távol kellene élnie otthonától. Végül sikerül a család mellett döntenie. Imádságokban kíséri végig ezt a komoly válságot a családban, ami kibéküléshez, a házaspár szeretetkapcsolatának elmélyüléséhez és új gyermekáldás tervezéséhez vezet. A család egyre valóságosabbá váló arca egyre közelebb hozza a keresztény tanítás és életforma vonzó erejét.

Míndeközben a húsvét titka, a feltámadás reménye, az ünnepek valódi értelme is felbukkan. Meglehetősen komoly teológiai szinten zajlik ez az egyre személyesebb arcot

öltő, képzeletbeli, ugyanakkor valóságos katekumenátus a család részére.

Leveleiben nem fél olyan komoly hétköznapi kérdéseket érinteni, mint a kereszténység és az iszlám kapcsolata (ez a Szentháromságról való tanítás magyarázata során kerül elő), vagy az ezotéria hatása a hétköznapi szellemiségére. A keresztény hit mibenlétét a mindennapokban igyekszik megragadni. Határozottan rámutat azokra a különbségekre, amik a keresztény hit lényegét jelentik, ugyanakkor megkülönböztetik és elhatárolják minden más lelki áramlattól vagy gondolkodásmódtól.

A hitét kereső olvasót lépésről lépésre vezet be a keresztény hitéletbe. Nem fél szembenézni azokkal a kételkedő, sőt provokatív kérdésekkel sem, amelyeket a hitkeresők szegedhetnek szembe a túlteologizált vagy épp ridegen tálalt keresztény tanítással, amit a hétköznapiokban megtapasztalnak. Szerzőnk nemcsak azt tekinti feladatának, hogy megismertesse a keresztény tanítás fő pilléreit, hanem azt is, hogy megmutassa, mennyire vonzó azokat életre váltani, mennyi türelem és kitartás kell hozzá, mikor a kereső ember nagy falakba ütközik, akár társadalmi vagy egyházi közegben, akár saját lelki világán belül.

A leveleket olvasva együtt fejlődünk a képzeletbeli családdal, akiknek életét finom érzékenységgel tárja elénk a teológus lelkipásztor. És észrevétlenül is egyre közelebb kerülünk a keresztény hit lényegéhez.

Ajánljuk a könyvet mindazoknak, akik magukat keresőknek tartják, és azoknak is, akik a hitet kereső emberekkel foglalkoznak, s igyekeznek útmutatást adni nekik. Szerzőnk korszerű módon és vonzóan tárja fel keresztény hitünket. Érdemes tanulni tőle.

Thorday Attila

Sipos Imre SJP: Az evolúció misztériuma. Az értelem és a remény felragyogása

Szent János Apostolról és Remete Szent Pálról Nevezett Szerzetesek, Miklósi, 2020.

Sipos Imre a Szent János Apostolról és Remete Szent Pálról Nevezett Szerzetesközösség tagja, lelkipásztor és biológus. Az elmúlt évtizedekben több publikációja jelent meg, és számos előadást tartott az evolúció és a teológia kapcsolatáról. Az itt bemutatott közel kétszáz oldalas kötet a fejlődéstan egészén vezet végig az olvasót, érintve az univerzum kialakulását, a biológiai evolúciót és a hominizációt.

A könyv egyértelmű bizonyítéka a szerző hívő látásmódjának. Írása határozott elveken nyugszik. Vallja, hogy a világ értelmes és logikus alapokon áll, így az megismerhető, benne ok-okozati kapcsolatok tárhatók fel. A természetben felfedezhető a fejlődés, az evolúció jelensége elfogadandó magyarázata a világ alakulásának. Ugyanakkor ennek a fejlődésnek iránya van, célja alapvetően az ember megjelenése. A szerző rámutat továbbá, hogy a természettudományos vizsgálatok és megfigyelések alapján megismerhető a fejlődés hogyanja, de a létezés megjelenésének oka nem. A „miért van valami, mint inkább semmi?” kérdésre a természettudomány maga nem képes válaszolni, az csak magasabb szintű „okkal” és eredettel magyarázható. A fejlődés és a rend kialakulása ugyanakkor értelmes rendezőt, rendezőelvet követel, azaz az evolúció vizsgálata elvezethet bennünket egy magasabb szellemi valóság, a Teremtő felfedezésére. A teremtés és az evolúció nem két egymást kizáró tényező (a szerző keveset foglalkozik az evolúció tagadóival), hanem a fejlődés a teremtés megvalósulása, mivel a létezők magukban hordozzák az önfelülmú-